

9. Charkina T., Pikulina O., Zadoja V., Tsviliy S. Improvement of the Tourism Industry Management Due to Introduction of New Trends and Types of Tourism. *Philosophy, Economics and Law Review*. 2022. Vol. 2. No. 1. P. 108–117.
DOI: 10.31733/2786-491X-2022-1-108-117

REFERENCES

- Charkina, T. et al. "Improvement of the Tourism Industry Management Due to Introduction of New Trends and Types of Tourism". *Philosophy, Economics and Law Review*, vol. 2, no. 1 (2022): 108-117.
DOI: 10.31733/2786-491X-2022-1-108-117
- Chernousova, N. Yu. "Osnovni napriamky vprovadzhennia innovatsiinykh tekhnolohii v sferi hostynnosti" [The Main Directions of Implementation of Innovative Technologies in the Field of Hospitality]. <https://infotour.in.ua/chernousova.htm>
- Davydova, O. "Osoblyvosti zastosuvannia innovatsii u rozvytok turystychnoi haluzi Ukrainy" [Features for Applying the Innovation in the Development of Tourism Industry in Ukraine]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seriiia «Ekonomika»*, no. 7 (2015): 65-69.
DOI: 10.17721/1728-2667.2015/172-7/9

- Innovatsii v hotelno-restorannomu servisi ta turyzmi* [Innovations in Hotel and Restaurant Service and Tourism]. Starobilsk: Vyd-vo DZ «Luhanskyi natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka», 2021.
- Ivashyna, L. L. "Perspektyvy rozvytku restorannoho biznesu yak skladnyka industrii hostynnosti" [Prospects for the Development for Restaurant Business as Part of the Hospitality Industry]. *Ekonomika i suspilstvo*, iss. 14 (2018): 597-599. https://economyandsociety.in.ua/journals/14_ukr/84.pdf
- "Praktychni ta teoretychni pytannia rozvytku nauky ta osvity" [Practical and Theoretical Issues of the Development of Science and Education]. In *Materialy II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*, part 1. Lviv, 2020.
- Semchuk, Zh. V., and Petryk, I. V. "Ekonomika innovatsii u sferi turyzmu" [Economics of Innovation in the Field of Tourism]. *Akademichni vizii*, no. 4-5 (2022): 63-69.
DOI: <https://dx.doi.org/10.5281/zenodo.6577003>
- Vlshchenko, N. M. *Innovatsiini tekhnolohii u restorannomu, hotelnomu hospodarstvi ta turyzmi* [Innovative Technologies in Restaurants, Hotels and Tourism]. Kharkiv: KhNUMH im. O. M. Beketova, 2018.
- Yurchenko, O. "Innovatsii v hotelnomu biznesi na suchasnomu etapi" [Innovations in Hotel Business at the Modern Stage]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia «Mizhnarodni vidnosyny»*, no. 34 (2014): 292-301.

УДК 658.15: 351.863(043.3)
JEL: L86; O12; O31; O39
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-6-99-105>

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

©2023 КУЛІКОВ О. П., КВАШИНА Ю. А., КРИВОНОС К. В.

УДК 658.15: 351.863(043.3)
JEL: L86; O12; O31; O39

Куліков О. П., Квашина Ю. А., Кривонос К. В. Формування інноваційного потенціалу підприємств в умовах цифрової економіки

У статті проаналізовано особливості формування інноваційного потенціалу підприємств в умовах, що визначені переходом від індустріально-ринкової до інформаційно-мережевої економіки, поєднують різні закономірності та змішані форми, мають ознаки зростаючої цифровізації традиційних бізнес-процесів, застосування інноваційних інструментів виробництва продукції, підтримки та розвитку бізнесу. Ознаками економічних моделей розвитку сьогодні стали цифровізація (інтеграція цифрових технологій у бізнес-процеси), інклюзія (урахування соціального чинника), циркулярність (використання високих технологій для виробництва альтернативних видів енергії, захисту навколишнього середовища). Результати науково-технічного прогресу надають компаніям і проєктним командам стратегічні можливості для швидкої реакції на запити ринків, створення інноваційних продуктів, забезпечення гнучкості та унікальності прийняття рішень і, таким чином, зумовлюють появу нових бізнес-систем і бізнес-процесів, створюють нову ціннісну сутність інноваційних продуктів і послуг (наприклад, Uber, Airbnb, цифровий банкінг тощо). Проведений аналіз умов, стану та перспектив інноваційного розвитку світових компаній-лідерів, їх досвіду надав можливість виділити найкращі практики провідних держав у сфері промислових інновацій та пріоритетні напрямки вдосконалення традиційних технік і методів управління, визначити актуальний інструментарій стратегування для інтеграції вітчизняних підприємств у міжнародне бізнес-середовище.

Ключові слова: інноваційний потенціал, цифровізація, високотехнологічні компанії, критерії-ознаки, управлінський інструментарій.

Рис.: 2. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 13.

Куліков Олександр Петрович – кандидат юридичних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної та адміністративно-господарської роботи, Державний торговельно-економічний університет / Київський національний торговельно-економічний університет (вул. Кіото, 19, Київ, 02156, Україна)
E-mail: o.kulikov@knu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3453-5030>

Квашина Юлія Анатоліївна – аспірантка кафедри міжнародних економічних відносин, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

Кривонос Костянтин Валерійович – аспірант кафедри міжнародних економічних відносин, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

UDC 658.15: 351.863(043.3)

JEL: L86; O12; O31; O39

Kulikov O. P., Kvashyna Yu. A., Kryvonis K. V. Formation of the Innovative Potential of Enterprises in the Digital Economy

The article analyzes the features of formation of innovative potential of enterprises under conditions determined by the transition from industrial-market to information-network economy, which combine different regularities and mixed forms, have signs of emerging digitalization of traditional business processes, application of innovative tools for production, support and development of business. The signs of economic models of development today are digitalization (integration of digital technologies into business processes), inclusion (taking into account the social factor), circularity (use of high technologies for the production of alternative types of energy, environmental protection). The results of scientific and technological progress provide companies and project teams with strategic opportunities to respond quickly to market demands, create innovative products, ensure flexibility and uniqueness of decision-making and, thus, predetermine the appearance of new business systems and business processes, create a new value essence of innovative products and services (for example, Uber, Airbnb, digital banking, etc.). The carried out analysis of conditions, status and prospects of innovative development of the world-wide leading companies and of their experience provided an opportunity to highlight the best practices of the top-ranking countries in the field of industrial innovations and priority directions for improving traditional management techniques and methods, to identify relevant strategizing tools for the integration of domestic enterprises into the international business environment.

Keywords: innovative potential, digitalization, high-tech companies, criteria and signs, management tools.

Fig.: 2. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 13.

Kulikov Oleksij P. – PhD (Law), Associate Professor, Pro-rector for Scientific-Pedagogical and Administrative-Economic Work, State University of Trade and Economics / Kyiv National University of Trade and Economics (19 Kioto Str., Kyiv, 02156, Ukraine)

E-mail: o.kulikov@knote.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3453-5030>

Kvashyna Yuliia A. – Postgraduate Student of the Department of International Economic Relations, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

Kryvonis Kostiantyn V. – Postgraduate Student of the Department of International Economic Relations, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

Особливості умов формування інноваційного потенціалу для підприємств відображуються у світових тенденціях науково-технічного розвитку: застосування технологій циркулярної економіки (замкнених циклів виробничих процесів, обігу та ресурсного споживання), екологічного захисту навколишнього середовища, стимулювання розробки та впровадження продуктивних і процесних інновацій шляхом активної смартизації та цифровізації, створення цифрових платформ для бізнесу та його взаємозв'язків із споживачами [1; 2]. Використання інноваційних технологій (від нанотехнологій, генної інженерії до штучного інтелекту) дозволяє трансформувати всі бізнес-процеси, викликає якісні зміни в глобальних ланцюгах створення вартості та вимагає досліджувати й враховувати їх вплив на інноваційний потенціал при прийнятті управлінських рішень.

Теоретичні та практичні питання, пов'язані з вирішенням проблем управління інноваційною діяльністю в умовах цифрової, циркулярної економіки, досліджувалися такими закордонними та вітчизняними вченими, як: К. Перес, Х. Тамбда, К. Фрімен, Г. Менш, Х. Ласі, Дж. Лі, В. Чанг, С. Шамім, К. Шваб, В. Геєць, О. Стаднік, В. Філіпов та інші. Дослідники розглядають сучасні концепції, передумови, методи та моделі управління інноваційним розвитком підприємств. Проте слід підкреслити, що економічні умови функціонування вітчизняних підприємств швидко змінюються та суттєво відрізняються від міжнародної практики, що обумовлює необхідність проведення комплексних досліджень і на цій основі – формування та оновлення підходів і методів аналізу й оцінки інноваційного потенціалу підприємств,

розробки відповідного методичного забезпечення з метою оптимізації процесів прийняття та реалізації стратегічних рішень щодо розвитку вітчизняних підприємств.

Метою статті є проведення аналізу чинників формування інноваційного потенціалу вітчизняних підприємства в умовах цифрової економіки для визначення актуального стратегічного інструментарію управління.

Традиційно до інноваційного потенціалу дослідники відносять можливості, що пов'язані із інноваційними змінами в технологіях, товарах і послугах, культурі стратегічного мислення, організаційних моделях і формах. Значущими засобами формування інноваційного потенціалу в сучасних економічних умовах виступає використання цифрових технологій, інновацій у бізнесі, прискорена передача знань, що значно підвищує продуктивність компанії, її конкурентну перевагу на ринку. За дослідженнями консалтингової компанії Fast Company у 2021 р., визначено рейтинг найбільш інноваційних підприємств у світі (табл. 1) [3].

Зазначені підприємства працюють у високо-технологічних сферах, а ознаками високого рівня їх інноваційного потенціалу виступають: високий рівень якості послуг і продукції; відповідність світовим екологічним і соціальним стандартам; активна цифровізація всіх бізнес-процесів; інноваційність застосованих форм співробітництва; впровадження нових технологій; дотримання принципів інклюзивності в бізнес-діяльності. Тенденція активного використання стратегії цифрової трансформації бізнесу

Лідери рейтингу серед інноваційних компаній світу за даними Fast Company (2021 р.)

Компанія за рейтингом	Галузь/ринок
1. Moderna – біотехнологічна компанія, яка розробляє вакцини та ліки. Створила вакцину від COVID-19, яку зручно транспортувати	Фармацевтика, ринок біотехнологій
2. Pfizer (у партнерстві з BioNTech) – фармакологічна компанія. Розробила першу у світі вакцину від COVID-19	Фармацевтика
3. Shopify – сервіс, який дозволив маленьким магазинам перейти в онлайн і працювати під час карантину. За 2020 р. дохід компанії зріс на 86%	ІКТ-технології в сервісі
4. SpaceX – космічна компанія та постачальник швидкісного Інтернету Starlink. Перша приватна компанія, яка відправила астронавтів NASA на Міжнародну космічну станцію (це був перший екіпаж зі США за останні 10 років)	Аерокосмічна
5. SpringHill Company – компанія з виробництва фільмів і серіалів, яка просуває контент із меседжем соціальної справедливості. Зокрема, працює з митцями, яких ігнорує кіноіндустрія	Індустрія розваг на принципах соціальної відповідальності
6. Epic Games – розробник мобільних ігор, у яких існує автономна валюта, власна економіка та культура. Компанія бачить майбутнє соціальних мереж не на традиційних платформах, а саме в ігровому середовищі. Одна з найвідоміших ігор – Fortnite	ІКТ-технології в індустрії розваг
7. Netflix – найбільший у світі стримінговий сервіс, більше 200 млн передплатників. Зокрема, висвітлюють проблеми темношкірих людей і підтримують їх через свою продукцію, особливо після протесту Джорджа Флойда	ІКТ-технології в сервісі
8. Tock – сервіс доставки та самовивіз замовлень із ресторанів. Платформа допомогла ресторанам і кав'ярням вести бізнес в умовах карантину	ІКТ-технології в ресторанному бізнесі
9. Microsoft – компанія з розроблення софту та техніки, одна з найбільших корпорацій світу. Компанія допомогла створити систему реагування на надзвичайні ситуації та стихійні лиха	ІКТ-технології
10. Graphika – дослідницька компанія, яка, зокрема, відстежує фейкову інформацію. Graphika допомогла попередити російський вплив на вибори в США та виявити глобальну дезінформацію, пов'язану з COVID-19	Консалтинг, аналітика

Джерело: складено на основі [3].

підтверджується даними капіталізації найбільших ІТ-компаній світу [4].

Слід зазначити, що трансформаційних змін зазнають технології та інструменти управління. За останніми результатами дослідження, що проводяться щорічно консалтинговою компанією Bain&Company [5], було визначено значне оновлення традиційного інструментарію менеджменту та впровадження його інноваційних видів завдяки цифровій трансформації; обґрунтовано значущість фактора впливу інформаційно-технологічних відмінностей розвитку країни, регіону на активність і швидкість розповсюдження інновацій в менеджменті; виявлено найбільшу пріоритетність і зосередженість на застосуванні інноваційних інструментів щодо вирішення проблемних питань у маркетинговій сфері; доведено, що результативність використання управлінського інструментарію значною мірою залежить від компетентності, обізнаності та досвіду управлінського персоналу.

Експерти [5] зазначають, що найбільша частка стратегічного інструментарію, пов'язаного з цифровізацією, використовується країнами зі Східної Азії,

що розвиваються (типовим представником є Індія). А додана вартість, що створюється за рахунок виробництва продукції із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій, припадає на Китай (рис. 1).

Дослідники засвідчують, що за останні десять років експортні послуги у світі в ІТ-галузі та з використанням цифрових технологій за темпами зростання перевищують весь світовий експортний сервіс. «У 2018 р. обсяги експортних послуг, що надаються з використанням цифрових технологій, досягли 2,9 трлн дол., що склало 50% світового експортного сервісу» [6]. Стратегії цифровізації кардинально змінюють інноваційний потенціал бізнесу, створюють нові типи відносин і застосовують нові організаційні форми (табл. 2).

Стратегічний інструментарій цифровізації спрямований на скорочення дефіциту цифрових рішень, визначає необхідність розроблення та застосування стандартів щодо застосування цифрових технологій, безпеки та конфіденційності даних, розроблення та впровадження заходів з кіберзахисту.

Інтеграційні процеси міжорганізаційної взаємодії роблять актуальним застосування стратегічного інструментарію горизонтальної та вертикальної інте-

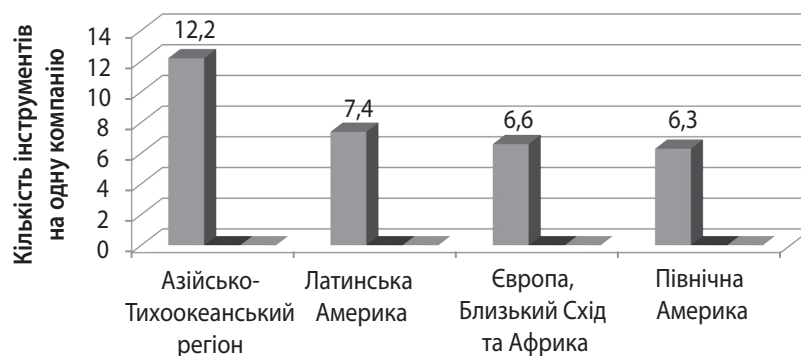

Рис. 1. Популярність використання цифрових інструментів у менеджменті компаній за географічними регіонами
 Джерело: сформовано за [5].

Таблиця 2

Інструментарій стратегії цифровізації бізнесу

Інструментарій	Використання
Механізми блокчейн	Ґрунтується на інноваційних способах прискорення передачі інформації та замикання її в певні типи внутрішніх протоколів інформаційних систем
Цифровий банкінг	Нові методи передачі та кодування оплат 24/7, використання мобільних застосунків зі спеціалізованим цифровим кодуванням
Інтернет речей	Підключення та комп'ютеризація різних систем і їх повна автоматизація завдяки використанню Інтернету
Цифровізація бізнесу та виробничих процесів	Інноваційні розробки у сфері інформатизації
Підходи в роботі з великими даними	Розробка інноваційних аналітичних інструментів різної спрямованості, автоматизація механізмів планування та прогнозування різних економічних показників

ґрації. Стратегія горизонтальної інтеграції пов'язана з придбанням або злиттям з підприємством (основним конкурентом/партнером), що діє в іншому сегменті ринку. Стратегія вертикальної інтеграції відповідає за розширення напрямів діяльності через просування товару на ринок. Стратегія диверсифікації пов'язана з розширенням портфеля продукту або ринку. Видами стратегії диверсифікації є: *концентрична*, яка використовується через придбання підприємства, що виробляє подібні товари та послуги; *конгломератна* – шляхом придбання підприємства, яке не пов'язано з виробництвом товарів і послуг. Підприємство реалізує стратегію диверсифікації за рахунок інновацій в продукції, технології, мережі збуту. Всі стратегії реалізуються завдяки модифікації або інновації продукту, розширенню або розвитку ринку, організаційним заходам з реконструкції, реструктуризації, модернізації, реінженірингу, навчання та розвитку персоналу.

У 2021 р. світові рейтинги з конкурентоспроможності та інноваційності [7–10] відзначали, що економічний розвиток України залишається у стані, що характеризується як індустріальний, тобто рівень розвитку економіки відповідав ознакам четвертого технологічного укладу, структурні зміни проходили в ресурсних галузях промисловості. За період 2014–

2021 рр. позиції України за індексами інноваційної спроможності не зазнали значних змін (рис. 2).

З початком ведення бойових дій на території України національна економіка та вітчизняний бізнес зазнали значних втрат. За дослідженням стану та потреб українського бізнесу під час воєнного стану, що було проведено у 2022 р. Центром розвитку інновацій та Офісу з розвитку підприємництва та експорту [11] (опитано 877 власників та CEO бізнесів), виявлено, що 46,8% підприємств зупинені або майже зупинені, 12,4% не змінили або збільшили обсяги роботи порівняно з попереднім періодом за 3 місяці.

За узагальненою самооцінкою бізнесу, прямі втрати за три місяці активної фази війни склали близько 85 млрд дол.; середній очікуваний обсяг реалізованої продукції склав 48% від запланованого на 2022 р.

Відповідно до стратегічних планів – 43,6% бізнесу зорієнтовані на розвиток експорту; щодо наявності стратегій розвитку та адаптації до «шоку війни» – 33,4% вже адаптувалися та мають стратегію дій (6% – мають адаптовану стратегію та бізнес-план, 20,4% – мають стратегію та гнучко адаптують свої плани дій, 7% – мають стратегію та налагодили базові елементи

Рейтинг

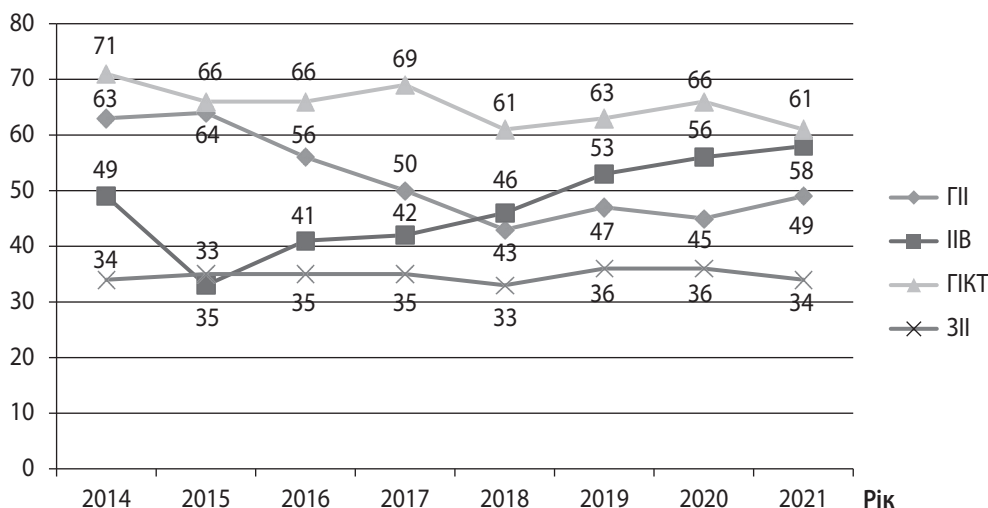

Рис. 2. Рейтинги України за індексами інноваційної спроможності

Умовні позначення: ГІ – Глобальний інноваційний індекс; ІІВ – Індекс інноваційності країн світу від агентства Bloomberg; ГІКТ – Глобальний індекс конкурентоспроможності талантів; ЗІІ – зведений інноваційний індекс.

Джерело: складено за [10].

планування, зокрема фінансового); 50,5% – у процесі обмірковування та інтуїтивного управління; 11,1% не бачать сенсу в розвитку бізнес-стратегій і бізнес-планів з огляду на нові реалії.

Перешкоди, що заважають розвиватися бізнесу: відсутність достатньої кількості платоспроможних клієнтів на внутрішньому ринку – 62%; непрогнозованість розвитку ситуації в Україні та на внутрішньому ринку – 48%; відсутність достатнього капіталу – 43%; непередбачувані дії держави, що можуть погіршити стан бізнесу – 29%; недоступність кредитних коштів, зокрема програми «5–7–9», кредитів «під 0» тощо – 28%; зруйнованість ланцюгів постачання – 26%; неефективна, довга, коштовна логістика – 23%.

За дослідженнями [5], що проводяться вже не один десяток років, рейтинг найбільш популярних управлінських інструментів в міжнародному бізнес-середовищі очолює стратегічне планування. Його аналогами вважаються: ключові компетенції; місія та концепції розвитку; сценарне планування та планування заходів реагування на випадок позаштатних ситуацій. Цей інструмент представляє собою комплекс методів та заходів для розуміння того, яким бізнес повинен стати і як найкращим чином досягти цієї мети [12; 13]. Цей інструмент оцінює весь потенціал бізнесу і явно пов'язує цілі бізнесу з діями і ресурсами, необхідними для їх досягнення.

Стратегічне планування представляє особливо значущі, безповоротні рішення та пропонує здійснювати цей процес системно, починаючи із завдань і відповідей на найбільш важливі питання, що стоять перед командою управління. Його методологія представляє певну послідовність процедур:

- ✦ сформулювати (описати) місію, концепцію (бачення) та основні цінності організації;
- ✦ визначити потенційні напрями розвитку бізнесу та досліджувати кожен ринок щодо загроз і можливостей;
- ✦ виділити поточні та майбутні пріоритети цільових сегментів споживання;
- ✦ проаналізувати сильні та слабкі сторони компанії порівняно з конкурентами;
- ✦ визначити елементи ланцюжка створення вартості, які компанія повинна розробити (зробити) чи придбати;
- ✦ визначити й оцінити альтернативні стратегії;
- ✦ розвивати конкурентні переваги компанії;
- ✦ визначити очікування зацікавлених сторін;
- ✦ розробити програму, політику та план впровадження стратегії;
- ✦ здійснювати підтримку організаційних структур, процесів прийняття рішень, інформаційної та контролюючої систем, а також систем наймання та навчання;
- ✦ виділяти ресурси для розвитку основних можливостей фірми (потенціалу);
- ✦ планувати та реагувати на непередбачені зміни навколишнього середовища;
- ✦ спостерігати за виконанням заходів.

Стратегічне планування вважається традиційним інструментарієм ведення бізнесу, а широта його завдань підтверджує його актуальність, оскільки він реалізується при:

- ✦ зміні напрямку та характеристик бізнесу;
- ✦ обговоренні особливо важливих питань розвитку бізнесу;

- ✦ створенні зворотного зв'язку для прийняття рішень в організації;
- ✦ дослідженні в контексті бюджетних рішень і оцінки ефективності діяльності;
- ✦ навчанні менеджерів кращій комунікації для прийняття оптимальних рішень;
- ✦ формуванні та підвищенні довіри до бізнесу.

Слід зазначити, що застосування методів цифрової аналітики великих даних значно оновлює даний інструмент і робить його актуальним в умовах цифрової економіки.

Для вітчизняної економіки, у зв'язку з дією воєнного стану та веденням бойових дій, гостро визначилися потреби в розвитку власного ВПК, що буде забезпечувати високий технологічний рівень озброєння ЗСУ. Однак, незважаючи на складні умови, вітчизняна ІТ-галузь демонструє тренди на розвиток її інноваційного потенціалу: збільшення кількості стартапів та розвиток продуктів у сервісних компаніях, активне освоєння нових технологій та диджиталізацію, гнучкий перехід на віддалену роботу та швидку адаптацію роботи в умовах кризи.

ВИСНОВКИ

Стратегічними цілями післявоєнного розвитку України має стати формування та реалізація політики трансформаційних змін у напрямку цифрової та циркулярної економіки. Це обумовлено вибором України європейського вектора розвитку, її підтримкою з боку європейських країн і США, доведеною результативністю застосування воєнного та людського потенціалу, збереженого наукового та інтелектуального потенціалу.

Політика високотехнологічного розвитку має стати джерелом післявоєнної відбудову країни та відродження нації. Тому основним завданням є формування інноваційного потенціалу для розвитку вітчизняних високотехнологічних підприємств. Вирішення зазначених завдань неможливе без застосування стратегічного інструментарію управління інноваційним розвитком, розробки методичного забезпечення з аналізу, оцінювання, формування інноваційного потенціалу. З огляду на те, що зросли ризики, які визначені релокацією бізнесу, підривом об'єктів критичної інфраструктури та технологічної індустрії, відтоком кваліфікованих кадрів, актуальними є також методи та техніки оперативного кризового менеджменту. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Філановський О. Проривні технології циклічної економіки. URL: <https://icoola.ua/blog/proryvni-tekhnologiyi-tyklichnoyi-ekonomiky/>
2. Модель циркулярної економіки. URL: <https://business.diaa.gov.ua/handbook/impact-investment/model-cirkularnoi-ekonomiki>
3. Топ-50 інноваційних компаній світу. Перші місця посіли розробники вакцини від COVID-19. URL: <https://www.the-village.com.ua/village/knowledge/edu-news/308677-top-50-innovatsiynih-kompaniy-svitu-pershimi-mistsya-posili-rozrobniki-vaktsini-vid-covid-19>

4. Global Top 100 companies by market capitalization. PwC. March 2023. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/audit-services/publications/assets/global-top-100-companies-2019.pdf>
5. Rigby D., Bilodeau B. Management Tools & Trends. URL: https://www.bain.com/contentassets/f8361c5cd99e4f40bbbf83c17d6a91b9/bain_brief-management_tools_and_trends.pdf
6. Пищуліна О. Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти. Київ, 2020. 274 с. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_digitalization.pdf
7. The Global Innovation Index 2021. Tracking Innovation through the COVID-19 Crisis. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2021.pdf
8. BOIB: оприлюднило глобальний інноваційний індекс 2022 року. URL: <https://ukrpatent.org/uk/news/main/wipo-global-innovation-index-2022-29092022#:~:text=Україна%20в%20Глобальному%20інноваційному%20індексі,поки%20світ%20виходить%20з%20пандемії>
9. Global Innovation Index 2022. What is the future of innovation driven growth? 15th ed. URL: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2022-en-main-report-global-innovation-index-2022-15th-edition.pdf>
10. Наукова та науково-технічна діяльність в Україні у 2021 році : науково-аналітична доповідь / Т. В. Писаренко, Т. К. Куранда та ін. Київ : УкрІНТЕІ, 2022. 93 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nauka/informatsiyno-analitychni/2022/09/09/Nauk-analitychn.dop.Naukova.ta.nauk-tekhn.diyal.v.Ukrayni.2021-09.09.2022.pdf>
11. Стан та потреби бізнесу в умовах війни: результати опитування. 20.06.2022. URL: <https://cid.center/the-state-and-needs-of-business-in-wartime-survey-results/>
12. Отенко І. П., Комарков Д. В., Шкребень Р. П. Стратегічний інструментарій безпеко-орієнтованого розвитку підприємства. *Проблеми економіки*. 2018. № 2. С. 235–241. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2018-2_0-pages-235_241.pdf
13. Отенко І. П., Харнам М. В., Шкребень Р. П. Формування стратегічного потенціалу безпеко-орієнтованого розвитку підприємства. *Проблеми економіки*. 2020. № 4. С. 256–264. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-4-256-264>

REFERENCES

- Filanovskyi, O. "Proryvni tekhnolohii tsyklichnoi ekonomiky" [Breakthrough Technologies of the Cyclical Economy]. <https://icoola.ua/blog/proryvni-tekhnologiyi-tyklichnoyi-ekonomiky/>
- "Global Innovation Index 2022. What is the future of innovation driven growth?" <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2022-en-main-report-global-innovation-index-2022-15th-edition.pdf>

"Global Top 100 companies by market capitalization". PwC. March 2023. <https://www.pwc.com/gx/en/audit-services/publications/assets/global-top-100-companies-2019.pdf>

"Model tsyrkuliarnoi ekonomiky" [Circular Economy Model]. <https://business.diaa.gov.ua/handbook/impact-investment/model-cirkularnoi-ekonomiki>

Otenko, I. P., Kharnam, M. V., and Shkreben, R. P. "Formuvannya stratehichnogo potentsialu bezpeko-oriietovanoho rozvytku pidpriemstva" [The Strategic Potential Formation of the Security-Oriented Development of an Enterprise]. *Problemy ekonomiky*, no. 4 (2020): 256-264.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-4-256-264>

Otenko, I. P., Komarkov, D. V., and Shkreben, R. P. "Stratehichniy instrumentarii bezpeko-oriietovanoho rozvytku pidpriemstva" [A Strategy Toolkit Aimed at Ensuring Safe Development of an Enterprise]. *Problemy ekonomiky*, no. 2 (2018): 235-241. https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2018-2_0-pages-235_241.pdf

Pysarenko, T. V. et al. "Naukova ta naukovo-tekhnichna diialnist v Ukraini u 2021 rotsi : naukovo-analitychna dopovid" [Scientific and Scientific and Technical Activity in Ukraine in 2021: Scientific and Analytical Report]. Kyiv: UkrINTEI, 2022. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nauka/informatsiyno-analitychni/2022/09/09/Nauk-analitychn.dop.Naukova.ta.nauk-tekh.n.diyal.v.Ukrayini.2021-09.09.2022.pdf>

Pyshchulina, O. "The Global Innovation Index 2021. Tracking Innovation through the COVID-19 Crisis". Kyiv, 2020. https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2021.pdf

Pyshchulina, O. "Tsyfrova ekonomika:trendy, ryzyky ta sotsialni determinanty" [Digital Economy: Trends, Risks and Social Determinants]. Kyiv, 2020. https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_digitalization.pdf

Rigby, D., and Bilodeau, B. "Management Tools & Trends". https://www.bain.com/contentassets/f8361c5cd99e4f40bbb83c17d6a91b9/bain_brief-management_tools_and_trends.pdf

"Stan ta potreby biznesu v umovakh viiny: rezultaty opytuvannya" [The State and Needs of Business in Wartime: Survey Results]. June 20, 2022. <https://cid.center/the-state-and-needs-of-business-in-wartime-survey-results/>

"Top-50 innovatsiinykh kompanii svitu. Pershi mistsia posily rozrobnyky vaksyny vid COVID-19" [Top 50 Innovative Companies of the World. The First Places Were Taken by the Developers of the Vaccine Against COVID-19]. <https://www.the-village.com.ua/village/knowledge/edu-news/308677-top-50-innovatsiynih-kompaniy-svitu-pershi-mistsya-posily-rozrobnyki-vakt-sini-vid-covid-19>

"VOI: opryliudnylo hlobalnyi innovatsiinyi indeks 2022 roku" [WIPO: Released the 2022 Global Innovation Index]. <https://ukrpatent.org/uk/news/main/wipo-global-innovation-index-2022-29092022#:~:text=Україна%20в%20Глобальному%20інноваційному%20індексі,поки%20світ%20виходить%20з%20пандемії>

УДК 330.341/334.021; 004.90

JEL: M15; O31

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-6-105-112>

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ІТ-СФЕРИ В УКРАЇНІ

©2023 ПАВЛОВ В. В., БОНДАР Д. В., НАЗАРОВА К. О., КОПОТІЄНКО Т. Ю.

УДК 330.341/334.021; 004.90

JEL: M15; O31

Павлов В. В., Бондар Д. В., Назарова К. О., Копотієнко Т. Ю. Інноваційний розвиток ІТ-сфери в Україні

Розробка стратегічних орієнтирів ІТ-сфери заслуговує на значну увагу з огляду на ефективність та віддалені наслідки, які мають ті чи інші рішення та дії для розвитку ІТ-бізнесу в країні. Стратегічне управління інноваційною діяльністю ІТ-сфери має залучати доступні до реалізації в умовах конкретних компаній політики та процедури, що забезпечують захист активів суб'єкта господарювання, ефективність і результативність управління. Вищевказане потребує визначення базових форм реалізації стратегії розвитку ІТ-сфери в Україні, що вказує на актуальність даного дослідження. Серед дослідників інноваційного процесу сьогодні переважає переконання, що інновації в сучасному економічному середовищі виникають і розповсюджуються в мережах, які поєднують окремих суб'єктів. Дана позиція формується на основі еволюції поглядів на проблеми перебігу інноваційних процесів і знаходить вираження в концепції моделей зворотного зв'язку, інтегрованих моделей, а також концепції «відкритого середовища інновацій». Також дослідники виокремили складові розвитку інноваційної діяльності: суспільна активність, креативна діяльність, інтелектуальний капітал і підприємницька ініціатива. Водночас, дослідження проблем реалізації інноваційного процесу в ІТ-сфері в оглянутих роботах стосуються передусім мікрорівня та значно менше – макрорівня, тобто з огляду на потреби вирішення проблем розвитку даної сфери та економіки країни в цілому. Створення, засвоєння та поширення інновацій в сучасному економічному середовищі має бути реалізовано у вигляді певної стратегії розвитку, в межах якої можна керувати, контролювати та стимулювати перебіг цього процесу. Метою статті є обґрунтування стратегічних орієнтирів інноваційного розвитку ІТ-сфери в Україні за сучасних умов, під впливом факторів бізнес-середовища та специфіки національної інноваційної системи. Інформаційною основою проведеного дослідження є нормативно-правові акти України з питань провадження господарської діяльності підприємств, здійснення інноваційної діяльності; наукові публікації провідних зарубіжних і вітчизняних учених. У дослідженні застосовано загальнонаукові та спеціальні методи: індукції, дедукції, аналізу, синтезу, діалектичний – при ідентифікації специфічних ознак стратегічного інноваційного розвитку ІТ-сфери в Україні; абстрагування, узагальнення, системний, функціональний – при розробці стратегії розвитку ІТ-сфери в Україні та форм її практичної реалізації. За результатами дослідження зроблено висновки про те, що стратегічне управління інноваційною діяльністю ІТ-сфери має задіювати доступні до реалізації в умовах конкретних компаній інструменти, що забезпечують захист активів суб'єкта господарювання, ефективність і результативність управління. Конфігурація такого інструментарію формується з урахуванням проблем розвитку ІТ-сфери, специфічних для держави чинників розвитку, глобальних тенденцій розвитку ІТ-технологій, тобто